

Abstrakt

mgr Joseph Yaw Abodakpi

tytuł rozprawy: Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne i rozwój sektora finansowego, a wzrost gospodarczy Republiki Ghany

Dylemat polityczny większości rozwijających, wschodzących i granicznych gospodarek wynika z wyborów, które są zmuszone podjąć w odniesieniu do swoich planów rozwojowych, gdzie Republika Ghany będąca gospodarką o średnim dochodzie nie jest wyjątkiem. Wiele lat po uzyskaniu politycznej niepodległości w 1957 roku i uzyskaniu statusu republiki w 1960 pod rządami Kwame Nkrumah, kierunek polityczny Ghany zmieniał się wielokrotnie. Po uzyskaniu niepodległości, Ghana miała wiele długoterminowych planów rozwoju z kilkoma pro wzrostowymi politykami gospodarczymi mającymi na celu pobudzenie wzrostu gospodarczego, lecz ten znaczący projekt został przerwany i porzucony z powodu kilku interwencji militarnych, które zniekształciły i spowolniły przewidywaną trajektorię wzrostu. Dokładniej, w latach 1960-1983 Ghana była świadkiem około 5 udanych zamachów stanu, co odpowiada niektórym z głównych ekonomicznych punktów zwrotnych, polityk i ich cykli, przez które przechodziła gospodarka. Aby przywrócić makroekonomiczny wzrost i zaufanie inwestorów w gospodarkę Ghany, rząd Provisional National Defence Council, (PNDC) wszczął i zaimplementował Program Ekonomicznej Transformacji poprzez Program Dostosowań Strukturalnych w ramach Międzynarodowego Funduszu Walutowego, Banku Światowego oraz innych darczyńców. Początkowo polityki te były zorientowane na mechanizmy stabilizacyjne gospodarki, dopiero później zostały przekierowane w bardziej pro wzrostowym kierunku, aby utrzymać już wypracowane zyski. Tak jak zostało wspomniane w tezie, odnowienie gospodarcze Ghany nabrało tempa w latach 90-tych wraz z powrotem do wielopartyjnego, demokratycznego rządu.

W kontekście podkreślonych kwestii, celem niniejszej rozprawy jest ukierunkowane badanie prawdopodobnego związku przyczynowego pomiędzy bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi, rozwojem sektora finansowego i wzrostem gospodarczym w latach 1975-2019. Rozdział pierwszy przedstawia przegląd wzrostu gospodarczego i reform w Ghanie, omawia koncepcję wzrostu gospodarczego, jego definicję i narzędzia pomiaru, omawia również determinanty wzrostu gospodarczego w kontekście tej pracy. Następnie dokonano analizy i przeglądu wybranych teorii modeli wzrostu gospodarczego. W końcowej części rozdziału pierwszego omówiono analizę makroekonomiczną i charakter wzrostu gospodarczego w Ghanie przez pryzmat wskaźników makroekonomicznych, a także argumentowano za znaczeniem lub istotnością reform instytucjonalnych, a na koniec przedstawiono ogólne cele badawcze, zastosowaną metodologię, strukturę badania i sformułowane hipotezy badawcze w celu ustalenia, czy istnieje jakakolwiek forma związku między wybranymi zmiennymi.

Rozdział drugi przedstawia i obrazuje pewne teoretyczne rozważania dotyczące bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Ghanie. Zawiera on teoretyczne koncepty dotyczące bezpośrednich inwestycji zagranicznych, wybrane determinanty bezpośrednich inwestycji zagranicznych, obecne globalne trendy i perspektywę Ghany w tychże. Ekonomia polityczna bezpośrednich inwestycji zagranicznych została szczegółowo opisana z uwzględnieniem ram prawnych i instytucjonalnych, które zostały ustanowione w celu poprawy prawidłowego funkcjonowania sektorów, które podlegają Radzie Promocji Inwestycji Ghany i Ministerstwa Handlu.

Rozdział trzeci dysertacji przedstawia analizę licznych i ważnych dyskusji krążących wokół bardzo istotnego tematu rozwoju sektora finansowego i wyników gospodarczych w Ghanie. Omówiono również różne definicje i wyjaśnienia rozwoju finansowego, poziomy klasyfikacji

rozwoju finansowego, niektóre wybrane miary i wskaźniki rozwoju sektora finansowego. W wyniku licznych reform sektora finansowego w Ghanie w latach 80-tych i 90-tych, praca omawia możliwy wpływ liberalizacji finansowej na proces rozwoju finansowego w Ghanie i szeregu wybranych gospodarek afrykańskich. Ponieważ większość reform sektora finansowego została zaprojektowana zgodnie z postanowieniami Konsensusu Waszyngtońskiego, w tym rozdziale wspomniano również o polityce liberalizacji handlu.

W ostatnim rozdziale zbadano związek między bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi, rozwojem sektora finansowego i wzrostem gospodarczym w Ghanie, w tym przegląd odpowiedniej literatury. Każda z tych relacji została omówiona osobno w podrozdziałach. W rozdziale dokonano również przeglądu i wymieniono wybrane badania empiryczne dotyczące bezpośrednich inwestycji zagranicznych, wzrostu gospodarczego, rozwoju finansowego i sektora finansowego w Ghanie. Końcowa część dysertacji zawiera wybrany model ekonometryczny i wybraną technikę, tj. modele autoregresyjno-rozłożonych opóźnień (ARDL) i przeprowadza test graniczny dla kointegracji, wymagany do ustalenia powiązań między wybranymi badanymi zmiennymi. Praca kończy się omówieniem wyników empirycznych i różnych wyzwań dla procesu wzrostu i rozwoju w Ghanie.

Ogólnie rzecz biorąc, jako główne odkrycie, pieniądze jako zmienna pojawiają się dwukrotnie w modelach, które wykazują kointegrację, co daje obiecujące wyniki dla tej zmiennej posiadającej moc wyjaśniającą. Dowody wskazują, że BIZ to zmienna, która ma największą moc wyjaśniającą, ponieważ pojawia się we wszystkich specyfikacjach modelu. Sformułowana hipoteza 1b, stwierdzająca, że "istnieje długoterminowy związek między wzrostem gospodarczym mierzonym jako dynamika PKB a napływem BIZ netto w Ghanie", została zweryfikowana i przyjęta jako prawdziwa w gospodarce Ghany.

Wyniki wskazują również, że związek między BIZ a PKB wydaje się być silniejszy, gdy weźmiemy pod uwagę stopę wzrostu PKB, a nie PKB na mieszkańca. Wszystkie trzy modele z punktami przerwania, bez względu na to, czy zmienną kontrolną jest kredyt, pieniądze czy oszczędności, wskazują na silny związek. Wskazuje to, że BIZ wydają się być silniej powiązane z długoterminowym wzrostem gospodarczym niż z poziomem rozwoju gospodarczego, mimo że oba pojęcia są ze sobą powiązane. Przypadek Ghany pokazuje, że BIZ wpływają na wzrost gospodarczy, ale nie na tyle silnie, by wpłynąć na poziom rozwoju przybliżony przez PKB per capita. Inną wiarygodną cechą uzyskanych wyników jest to, że wybór zmiennych kontrolnych nie wydaje się mieć znaczenia dla głównych wyników. Nasze wyniki sugerują, że gdyby nie napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych, wzrost gospodarczy Ghany byłby znacznie niższy. Z drugiej strony fakt, że nie znajdujemy zależności dla modeli uwzględniających PKB per capita można interpretować w następujący sposób. Nawet jeśli BIZ odgrywają pewną rolę w napędzaniu wzrostu gospodarczego, wpływ ten nie jest wystarczająco silny, aby znacząco zmienić ogólny poziom rozwoju gospodarki Ghany. W związku z tym bezpośrednie inwestycje zagraniczne nie mogą być traktowane jako główny czynnik konwergencji gospodarczej Ghany z gospodarkami rozwiniętymi.

Słowa kluczowe:

Wzrost gospodarczy, Ghana, Program Dostosowań Strukturalnych, Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne, ARDL, test graniczny, kointegracja